

Petr Novák (nar. 1957): Portrét Geoga Friedricha Händela. Kresba tuší z titulní strany brožury k pořadu “Orfeus nového věku” v Jaroměři dne 13. února 1981.

Orfeus nového věku

Malý průřez tvorbou Geoga Friedricha Händela
s verši Johna Miltona
(Pokus o rekonstrukci)

Malý sál divadla v Jaroměři
pátek 13. února 1981, začátek ve 20.00 hodin
vstupné 5,- Kčs

JKP ROH¹ Mír – Kruh přátel hudby v Jaroměři
ve spolupráci s G.-F.-Händel-Gesellschaft, Halle nad Sálou

Režie a průvodní slovo: Pavel Polka (nar. 1957)
Recitace: Jiří Hrudka (1927–2001)
Zpěv: Michal Šust (nar. 1962)
Elektrofonické varhany: Zdeněk Berger (1953–2008)
Zvuk (technická spolupráce): Zdeněk Friml (nar. 1934)

PROGRAM

1. Předehra (Overture) z Hudby k ohňostroji [HWV 351]

S l o v o ú v o d e m

2. Sonáta g moll (Larghetto) pro sólové cembalo [HWV 580]

I.

Vyplynouce, hory náramné se ukázaly,
kopily se hřbety jich
široké a holé v chmurné oblaky,
vrchové jich dostíhaly oblohy.
Jak se vzdmuté kopce vzdvihly vysoko,
tak se vpadlé země lůno spustilo
nízko, v lože široké a hluboké,
mnohých jemné vod! Sem spěchem radostným
vody kulíce se chvátaly, jak kdy
krůpě po suchém se prachu koulejí.
Část se dula valy krystalovými,
jiné přímo kvapily, tak náhlý běh
vrazil mocný hlas jich spěšným výlevům.
Jako na zvuk trouby vojska
se k svému řtí praporci:
tak se davy vody valem za valem,
kudy průchod, hrnuly, kde strmina
proudem trhavým, tu kudy po rovni,
tokem hladkým, nehrozíc se hor ni skal.

3. Sonáta č. 6 g moll

(Andante larghetto – Allegro)

pro housle a continuo, op. 1 [HWV 364^a]

II.

Celou tvář země kryla líbá drnu zelenost.
Potom s rozmanitým listím byliny,
ježto, vzkvetše náhle, prostíraly své
barvy rozličné a zveselovaly
lůno její přesladkými zápachy.
Ledva to ty květly, vzhůru bujněla
hustá réva hroznatá, i táhla se
vonná dyně, vystoupili na poli
v šikách klasové, a nízký keř i chrast
motaly své kadeřavé čupryny.

Posléz, jako v tanci, vstali výteční
stromové a rozkládali větve své
s hojným ovocem neb květem perlovým.

4. Triová sonáta č. 1^a c moll (Largo) pro flétnu, housle a continuo, op. 2
[386^a]

III.

Řeky, jezera i zátoky
zahmyzily se nezčíselným množstvím ryb,
perutím a šupinami lesknoucími,
pod zeleným mokem, slízkajících se
hromadně, že povstávají mělčiny
v prostřed moře vidí se, tu pojedné,
tamto stádně škubí mořské porosty,
píci svou, a skrze háje těkají
korálové, nebo živým hrajíce leskem,
slunci ukazují v poskoku
brnění své vodní, zlatem skropené.
Část buď zvolně ve skořípkách perlových
čeká na bahnitý žer, buď ve zbroji
pevné pod skalami číhá.

5. Koncert č. 4 F dur (Allegro) pro varhany a komorní orchestr, op.4
[HWV 292]

IV.

Břehey, kaluže a teplé jeskyně
nezčíselné své plody z vajec vylíhly,
která, pukajíce líbým rozlupem
na svět vydala svá holá písklata,
ježto zpernatěvše brzy rozstřela
křídla svá, a s třepetáním vznesla se
do povětří, zhrzejíce nížinou
země, pod oblaky patřiti jich let.
Tamto na skalách a vrších cedrových
hnízdí orlice a bočan zobatý.
Částka porůznu se vznáší pod nebem,
Jiné, smyslnější, v hejnách společných,
zšikované pořádně, a nadané
časů vědomostí cestou povětrnou
putují, a přes moře a přes země
letí vysoko, a změnným předletem
polehčují sobě. Tak svou důvtipný
jeřáb koná roční pout. Je nese vítr,
kormoutí se, kudy tíhnou, povětří,
nezčíselnými křídly ubito.

6. Concerto grosso č. 1 G dur (A tempo giusto – Allegro), op. 6
[HWV 319]

PŘESTÁVKA

Malý sál divadla v Jaroměři, 13. února 1981. Příprava na pořad “Orfeus nového věku”. Foto: Miroslav Málek, Jaroměř.

Zleva: Jiří Hrudka (1927–2001) – recitace, Zdeněk Berger (1953–2008) – elektrofonické varhany, Michal Šust (nar. 1962) – zpěv (baryton), Pavel Polka (nar. 1957) – režie a průvodní slovo.

7. Ombra mai fu, árie (Largo) pro baryton z opery Xerxes² [HWV 40 (2)]

V.

Ze země se zdvihly, jako z doupat svých,
lité šelmy, jimžto nyní obydlím
pustý les a houšť, neb jeskyně a sluj,
mezi stromy vzdvihly se a kráčely
po dvím, na polích a lukách zelených,
porůznu neb hromadně se pasoucí,
povstal u velikých stádech dobytek.
Telily se nyní hroudy drnové,
nyní odpolu se zjevil plavý lev,
dobýváje zadku svého tlapami,
potom vyskočiv, jak by se vymkl z pout,
zadupá, a najednou potřásá
hřívou: tigr, levhart, rys, co krtové,

vstávající vyhrabují ze země
kopce nad sebou.

8. Recitativ (Galatea) a trio (Acis, Galatea, Polyfemos)
z opery-oratoria Acis a Galatea [HWV 49^a (17)]

VI.

Učiněna byla dvě světla veliká
(velká ku prospěchu lidskému!) a z nich
světlo větší mělo zprávu nade dnem,
menší změnnou zprávu nad nocí,
hvězdy také učiněny a postaveny
na obloze nebeské, by temnou zem
osvěcovaly, a změnnou držely
zprávu nade dnem, a zprávu nad nocí,
dělily pak od tmy světlo.
Mezi všemi těly na nebi
první slunce, koule valná,
z látky nadvětrné, ač nejprv bezsvětlé,
potom měsíc okrouhlý, a všech hvězd
velikost.

9. Ach, unstedt' eitles Los (Ach, nestálý, marnivý osud),
accompagnato královny Nitocris (soprán) z I. aktu oratoria Belsazar
[HWV 61 (1^a)]

VII.

Ó jaké množství myšlének teď v ráz
mnou proudí vzbuzených, kdy přemítám,
co uvnitř cítím sám a poslouchám,
co zevně často přijde k uším mým,
zle s mým se pojíc stavem přítomným.
Kdy děckem byl jsem ještě, dětská hra
mne žádná nebavila: učit se
a znát můj všecek práhl duch a pak,
co dobrým vůbec, činit. Mněl jsem se
být zrozen k tomu, zrozen k zvýšení
všech pravd, všech věcí řádných!

10. Denn es ist uns ein Kind geboren (Neboť zrodilo se nám dítě),
sbor z I. dílu oratoria Mesiáš [HWV 56 (11)]

VIII.

V pýše dmou se, bohy zvouce se
i lidstva dobrodinci, ochránci,
a chrám, kněz, oběť jest jim ku poctě!
Syn Jovův jeden – druhý Martův jest –

až vítěz – Smrť je zjeví lidmi jen,
chyb hrubých, hříchů plnými, jimž smrť
jest náhlá, bídna řádnou odplatou!
Leč v slávě-li díl dobra – dojt lze
ho cestou zcela jinou, bez války,
násilí, ctižádosti: moudrostí
jen vzácnou, činy míru, střídmostí,
trpělivostí.

11. O tapfrer Fürst (O, udatný kníže), závěrečný sbor z II. aktu oratoria Belsazar [(HWV 61 (39^a))]

Poznámky

Přehled použitých gramofonových nahrávek (všechny ukázky kromě č. 7):

1. Händel-Festspielorchester Halle / Horst-Tanu Margraf; Eterna 8 25 982
2. Zuzana Růžičková (cembalo); Supraphon 1 11 2491–92
3. Josef Suk (housle), Zuzana Růžičková (cembalo); Supraphon 1 11 2321–22
4. Ars rediviva: Milan Munclinger (flétna), Václav Snítal (housle), František Sláma (violoncello), Josef Hála (cembalo); Supraphon 1 11 1251–53
5. Ivan Sokol (varhany), Slovenský komorní orchestr / Bohdan Warchal; Opus 91 10 0570–0571 nebo 91 11 0570–0571
6. Pražští komorní sólisté / Eduard Fischer; Supraphon 0 10 0971–74
8. Honor Sheppard (soprán: Galatea), John Buttrey (tenor: Acis), Maurice Bevan (bas: Polyfemos), Deller Consort, Stour Music / Alfred Deller; Balkanton 1655–56
9. Renate Frank-Reinecke (soprán: Nitocris), Kammerorchester Berlin / Dietrich Knothe; Eterna 8 26 754–756
10. Rundfunk-Solistenvereinigung Berlin, Rundfunkchor Berlin, Rundfunk-Sinfonie-Orchester Berlin / Helmut Koch; Eterna 8 26 636–638
11. Berliner Singakademie, Kammerorchester Berlin / Dietrich Knothe; Eterna 8 26 754–7

Verše I–VI vybrány ze Sedmého zpěvu Ztraceného ráje Johna Miltona v překladu Josefa Jungmanna, který r. 1873 vydal Ignác Leopold Kober v Praze. Uvedená čísla stránek jsou z tohoto vydání: I. – 224/225, II. – 225/226, III. – 229, IV. – 229/230, V. – 231 a VI. – 227.

Verše VII–VIII vybrány z První a Třetí knihy Miltonova Ráje znovu nabytého v překladu Josefa Julia Davida (pseudonym: A. Zvičinský; 1871–1941) vydaném J. Ottou po r. 1893. Uvedená čísla stránek jsou z tohoto vydání: VII. – 20, VIII. – 54. Ukázky vybrány dne 25. 3. 1980, program napsán 27. 3. 1980 v Praze.

P.P.

- 1 Jednotný klub pracujících Revolučního odborového hnutí
- 2 Živý zpěv s klávesovým doprovodem

Pavel Polka: S l o v o ú v o d e m (medailon)

Vážení přátelé, drazí hosté! Dovolte mi, abych Vás co nejsrdečněji přivítal na dnešním večeru Händelovy hudby a Miltonovy poezie. Koncert pořádá jaroměřský Kruh přátel hudby ve spolupráci s mezinárodní Společností Georga Friedricha Händela a HiFi klubem Svazarmu. Úvodem bych mezi námi rád přivítal naše čestné hosty. Jsou jimi. . . Dále byly písemně pozvány, event. o konání pořadu vyrozuměny následující osobnosti:

Dr. Rudolf Pečman, Brno, vedoucí oddělení muzikologie katedry věd a umění filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně, předseda hudebněvědní komise České hudební společnosti;
Prof. Dr. sc. Walther Siegmund-Schultze, Halle, vědecký sekretář G.-F.-Händel-Gesellschaft;
Prof. Dr. Dr. h.c. Ernst Hermann Meyer, Berlín, člen předsednictva ústředního výboru Jednotné socialistické strany Německa, prezident G.-F.-Händel-Gesellschaft, předseda Svazu skladatelů Německé demokratické republiky;
Dr. sc. Werner Rackwitz, Berlín, náměstek ministra kultury Německé demokratické republiky;
Prof. Dr. Jens Peter Larsen, Kodaň, viceprezident G.-F.-Händel-Gesellschaft;
Dr. Hanna John, Halle, vedoucí Stálého výboru Händelových festivalových slavností Německé demokratické republiky;
Charles Farncombe, Londýn, umělecký ředitel britské Händelovy společnosti;
Winton Dean, Humbledon Hurst, Velká Británie;
Prof. John Merrill Knapp, Princeton, New Jersey, USA.

Program se symbolickým názvem “Orfeus nového věku” představuje pouze malou exkurzi do obrovitého Händelova díla. Jeho posláním není poskytnout posluchačům ucelený obraz mnohovětvorné skladatelovy tvorby – na to by ostatně nestačilo několik takovýchto večerů.

Ukázky byly vybírány tak, abyste si mohli vytvořit alespoň nejzákladnější představu o tom, jak rozsáhlé a bohaté je Händelovo dědictví. Už jen počty jednotlivých děl vyřezávají dech: dva a čtyřicet původních oper, dva a třicet [šest a dvacet] oratorií, stovka italských kantát, dva velké orchestrální opusy, dvě sbírky varhanních koncertů a nepřehledné množství komorní hudby a dalších vokálních a instrumentálních kompozic. V seznamu Händelových děl nalezneme ne méně než 611 [nyní 612] skladeb! A z tohoto imponujícího počtu je u nás známější snad jen Vodní hudba, Hudba k ohňostroji, varhanní koncerty a oratorium Mesiáš. Jak neúplný je náš Händelův portrét! Možná měl Händel štěstí a zároveň smůlu, že se jeho díla průběžně provozují přes 250 let. Jeho hudba se hrála a hraje. Nebylo třeba ji objevovat po dlouhé odmlce jako třeba Bachovu. Händelův život, ač je pln dramatičnosti, v nás nevyvolává romantickou sentimentalitu. Neomračují nás podobné životní tragédie jako u Mozarta, Beethovena či Roberta Schumanna. Mlčky Händela uznáváme jako velkého skladatele, jako reprezentanta vrcholného a pozdního baroku. Přitom se však nesnažíme blíže poznat dílo a pochopit osobnost v celé její netušené lidské kráse a velikosti. Ku své “škodě” nesmáčí Händel v slzách notový papír. Jeho hudbu nezahalují ony osobní chmury, ve kterých si tak libujeme u jiných skladatelů. Námět díla je pro něho vším – uchvacuje jej a nedovoluje mu hořekovat nad nesnázemi. Bachovská horečka posledních let odsouvá Händela do pozadí; vytvořila se postava velkého Bachova současníka. Při zmínce jeho jména zakýveme shovívavě hlavou a nejspíš se zeptáme: „Händel? To je něco jako Bach, že ano?“ Mnozí lidé si jej díky zvukové podobnosti jmen pletou s Josephem Haydnem.

Vážení přátelé, myslím si, že nemá význam Vás v tomto krátkém medailonu zasypávat letopočty a exoticky znějícími názvy oper či oratorií. Raději se omezím na několik zajímavostí, veselých historek a obecnějších poznámek. Při první zajímavosti, která se týká Händelových předků, se přece jen některým podrobnostem vyhnout nemohu:

Händelův pradědeček z matčiny strany Johann Taust před rokem 1606 emigroval s manželkou jako česko-bavorský kazatel do Halle, a to pravděpodobně z Domažlic nebo Uherského Brodu. Roku 1606 se mu v Halle narodil syn Georg, Händelův dědeček, který se později přiznal do starousedlických luterských rodin Cuno a Olearius. Sám se stal pastorem. Jeho dcera, narozená v roce 1651, je milovanou Händelovou matkou. Lze předpokládat, že v této rodině byla stále živou husitská tradice.

Händelův dědeček ze strany otcovy Valentin byl kotlářem ve Vratislavi. Přistěhoval se po roce 1590 do Halle a uzavřel sňatek s nejstarší dcerou kotláře z Eislebenu Annou Beychlingovou, narozenou roku 1586. Jejich třetí syn, přísný skladatelův otec, se tu narodil v roce 1622. Nezůstal však věrný rodinné řemeslné tradici: stal se chirurgem a lazebníkem.

Lze tedy říci, že Händel je zčásti českého původu. I v jeho díle, především v pozdních letech, vystopujeme vlivy české hudby. Tak ve svém posledním oratoriu Jephtha zpracovává myšlenky našeho skladatele Františka Václava Habermanna. Mnozí vědci přisuzují Händelovu vrozenou muzikálnost právě jeho slovanskému původu z matčiny strany. Praktické schopnosti, dědictví po otci, se mu v životě velmi osvědčily. Těžko nalezneme v dějinách hudby energičtějšího, vytrvalejšího a podnikavějšího člověka. Händel totiž svou hudbu nejen psal, ale sám ji i nacvičoval a veřejně provozoval. A to i v době slepoty a těžkých duševních depresí, kdy byl na pokraji šílenství. Celých sedm a čtyřicet londýnských let je naplněno horečným organizováním operních akademií a oratorních koncertů. Kroutíme hlavou nad tím, že při tom všem stačil ještě komponovat. Neustálé duševní a tělesné přepínání mu nakonec roku 1737 přivodilo záchvat mrtvice. Dnes se zdá až neuvěřitelné, že něco takového je vůbec v lidských silách.

Romain Rolland nám na základě dobových dokumentů podává následující Händelův portrét:

„Nazývali ho velkým medvědem. Byl obrovský, široký, tlustý, s velkýma rukama i nohama, s ohromnými rameny i stehny. Jeho ruce byly tak tučné, že kosti mizely v mase a tvořily důlky. Se svýma křivýma nohama chodil těžce a kolébavě, velmi vzpřímený, s hlavou nazad hozenou, pod ohromnou bílou parukou, jejíž kadeře spadaly těžce na jeho ramena. Dlouhý obličej s dvojitými tvářemi se ztrácel v tuku; měl podobu koňskou, později býčí. Díval se lidem přímo do obličeje, s šelmovským zábleskem v pevném pohledu a s uštěpačným úsměvem kolem velkých, jemně rýsovaných úst. Jeho vzhled byl impozantní a veselý. 'Když se usmíval,' praví Charles Burney, 'z jeho těžkopádné a vážné postavy vyzářoval jas ducha a inteligence tak, jako když slunce prorazí mrak.'“ – Tolik tedy Rolland.

Se svým výjimečným zjevem a nevybíravými způsoby vyvolával Händel posměch i bázeň současníků. Pod jednou karikaturou čteme:

Příšerný netvor. Hledte na něho!
Takového ani Afrika nevytláká.
Nebylo dosud na světě
tak harmonického divočáka.

Již za Händelova života se tradovaly historky o jeho neústupnosti a “hallské lví vzdorovitosti”. Často nerespektoval ani královské příkazy. Při oratorním představení u prince z Walesu v londýnském Carlton Housu se nespokojil s nadávkami a klením. Když štěbetání dvorních dam neustávalo, vyvolával je zuřivě jejich jmény.

Rozmary primadon mu ztrpčovaly život. Při jedné opeře si slavné pěvkyně Francesca Cuzzoniová a Faustina Bordoniová vjely za nesmírného nadšení divadla do vlasů. Za povyku fandícího obecenstva dal Händel povel k bubnování, prý aby udal rytmus a “zápas” co nejdříve skončil. Když Cuzzoniová při nacvičování opery Ottone odmítla zpívat árii “Falsa imagine”, chytil ji Händel kolem pasu, dotáhl ji k oknu a hrozil, že ji vyhodí na ulici: „Oh, madame, vím, že jste opravdovou čerticí. Ale já jsem Belzebub, pán všech čertů!“ Je pochopitelné, že si slavná primadona nechala hned říci.

Jednou se sólistka mistrových oratorií paní Susannah Maria Cibberová zeptala známého herce Jamese Quina, zda také neviděl, jakou má Mr. Händel roztomilou ruku. „Ruku, madame?“ zarazil se Quin, „mýlíte se, vždyť to je noha!“ – „Nuž tedy dobře,“ řekla Cibberová. „Nemá však krásné prsty?“ – „Drápy, madame, na mou věru!“ Händelův neslýchaný apetit, hraničící až s chorobnou hltavostí, dal vzniknout další historce:

Händel se uvelebil v restauraci a nechal si objednat několik chodů nejrůznějších pokrmů. Když se ho číšník tázal, kde že má společnost, ukázal na sebe a klidně pravil: „Společnost jsem já! Chá! Noste na stůl. Presto. Prestissimo!“

Nactiutrhácná anonymní rytina z roku 1754 nám skladatele představuje s obrovskou parukou a prasečím rypákem, jak trůní na sudu s vínem a improvizuje na varhany. Chlupatá ruka antického bůžka z Pánovy družiny nastavuje obludě zrcadlo, aby se mohla pokochat svým vzhledem.

Z kapsy kabátu visí jídelní lístek. Prostor dále vyplňují různé pochoutky, hrnce, láhve a hudební nástroje. . .

Ovšem to, co spotřeboval, Händel zase vydal (na rozdíl od většiny labužnických kolegů): opery a oratoria se staly klasickými díly. Vycházejí sice z tradic, ale Händel jim dal novou myšlenku, polidštil je a povýšil ušlechtilým obsahem. Karel Marx proto jeho hudbu označuje za “rozhodně revoluční”. Je třeba zdůraznit, že tato revolučnost skutečně nespočívá v bourání starých forem a tradic. Händel více než kdo jiný právě tyto formy a tradice dovršuje a obohacuje o humanistický obsah, jak jsem již naznačil. Revoluční je dynamika lidových hnutí, vyvrstá výrazová síla, neslychaná diferenciací duševních pocitů. Skladatel odkrývá lidskou podstatu biblických příběhů, jejichž slova pozdvihuje vnitřní síla hudby. Jednotlivec harmonizuje v oratoriích s celkem. Konflikty sólistů uvádějí do pohybu obrovské sborové masy. Sbory, mnohdy s politickou, aktuální tematikou, reprezentují celé národy. Oratoria se skládají z rozlehlých nosných komplexů recitativů, árií a sborů, které teprve v tomto organickém spojení jsou schopny tlumočit základní myšlenku. V instrumentálních dílech to je sonátový či svitový cyklus jednotlivých, melodický bohatě vystavěných částí.

Hallský profesor Walther Siegmund-Schultze se touto tematikou zabývá v Händelově ročence 1978 ve studii “Revolučnost v tvorbě G. F. Händela”.

„Nemůže být sporu o tom,“ uvádí profesor Siegmund-Schultze, „že Händel nebyl ani revolucionářem z povolání, ani vědomě politickým umělcem. Působil v době osvícenství a absolutismu – a přece dovedl obdivuhodně sebejistým a důsledným způsobem využít společenskou situaci a vývoj pro vlastní uměleckou profilaci; nikdy se nezdráhal získat širší pole působnosti, pokud to odpovídalo jeho záměrům a možnostem.“

Nu a opět se dostáváme k novému obsahu Händelovy hudby. Tento obsah vycházel z oné “společenské situace a vývoje”, jichž Händel dovedl tak obdivuhodně využít. I když je tímto obsahem poznamenána již nejedna opera seria, platí to především o Händelově oratoriu jako nové demokratické umělecké formě.

Důvtipný Alexander Pope ostře útočí proti zkostnatělosti ve virtuózně bezduché italské opeře. V roce 1742, kdy Händel uvádí v Dublinu Mesiáše, zavrhuje Pope zkaženou operu a vyzdvihuje Händela jako krále hudby v této mravoučné básni:

Hle! Poběhlce jde vedle nás –
krok kulhavý, mdlý pohled, ostrý hlas.
Má hlavu nabok – z tváře vane chlad –
a panský, ale oškubaný šat.
Kumpáni si ji drží z obou stran,
směje se, kráska – cupitá sem i tam.
Změří si devět pokořených Múz,
zní recitativ podivný z jejich úst:

Ó Cara! Cara! Vše ať tu tiché je.
nechť žije Chaos, nesvár kraluje:
Brzy utečou před muky chromatiky –
ničí jim nervy, zatemňují smysly.
Jediný trylek spojí radost, smutek i hněv,
vzbudí mdlou církev, zklidní divadlo.
Stejně budou bzučet tví synové, i chrápat,
ospalé dcery vykřiknou: Encore!
Jiný Fébus, tvůj vlastní, vládne zde,
tancuje skočný jig v mých řetězech.

Ale brzy, ó brzy, dojde k rebelii,
když spolčí se hudba bídne s rozumem.
Hle, s novými zbraněmi stojí tu obr Händel,
má sto rukou jak Briareus smělý.

Vzrušuje, burcuje, otřásá duši poznovu,
Blesky Jovovy střídají bubny Martovy.
Zadrž ho, vladařko, neb ti vezme spánek!
– Poslechla: k irským břehům jej vyhnala.

Tato báseň svědčí o tom, jak silně osvícenští racionalisté prožívali Händelovu hudbu a do jaké míry tedy mistrova oratoria naplňovala estetické formule nového myšlenkového proudu. Přírozená, jednoduchá krása. . . rozum – to bylo krédo doby. Skoro za sto let Ludwig van Beethoven prohlašuje:

Händel je největším ze všech mistrů.
Běžte k němu a učte se dosahovat
tak velkých věcí s tak jednoduchými
prostředky.

Händel je tedy v podstatě skladatelem osvícenství. Je mistrem syntézy:

Převzal podněty nejvýznamnějších evropských hudebních kultur. Neuzavíral se novým nápadům, ani nezavrhoval tradice. Jeho hudba vdechla operním libretům a oratorním textům nový život a výrazovou hloubku. Händel se stal inspirací pro celé následující generace skladatelů, ať již připomenu Glucka, Mozarta, Haydna, Beethovena, Mendelssohna-Bartholdyho, Brahmsa, Dvořáka, či v novější době Schönberga a Brittena. Je známo, že si i Johann Sebastian Bach opisoval jeho skladby.

Strhující vitální optimismus této hudby zaručuje její stálou životaschopnost.

Americký Händelův životopisec Herbert Weinstock to vyjádřil slovy:

Jestli někdy Händela znovu objeví, oťrese jeho mocný hlas, blízký a přece nový, celým hudebním světem. Jeho hlas je jeden z těch nejušlechtlejších, nejněžnějších a nejlidštějších hlasů, jaké se kdy pozvedly na oslavu života, lásky, krásy a hudebního umění.

Uměleckou a vědeckou organizací, která od roku 1955 ve smyslu Weinstockova citátu neúnavně objevuje a propaguje Händelovo dílo, je mezinárodní Společnost Georga Friedricha Händela se sídlem v Halle nad Sálou. V současné době čítá asi 1700 členů z celého světa. Soustřeďuje v sobě výkvět händelovské vědy a interpretace. Například do roku 1976 byl jejím viceprezidentem Benjamin Britten, členem představenstva je slavný tenorista Peter Schreier. . . a tak by se dalo pokračovat v plejádě zvučných i méně zvučných jmen. Před lety se pro mezinárodní händelovské hnutí vžil pojem “händelovská renesance”. Hybnou silou celé této renesance je právě Händelova společnost. Často jsem zahrnován dotazy, co že je to vlastně za společnost, co dělá, jaký je její smysl, a podobně. Myslím, že je nejlépe zodpovím, přečtu-li Vám v plném znění bod 1 a 3 stanov Společnosti (částečně jsem to ostatně již naznačil):

Společnost Georga Friedricha Händela je sdružení osob a institucí, které prosazuje co nejširší přiblížení děl G. F. Händela současnosti. Je právnickou osobou a pracuje na základě zákonných ustanovení Německé demokratické republiky.

Společnost si klade za úlohu na základě nejpokročilejších vědeckých poznatků všestranně prozkoumat život a tvorbu G. F. Händela, v duchu humanismu rozšiřovat jeho dílo a především dále rozvíjet Händelovu renesanci v Německé demokratické republice. Za tímto účelem podporuje Händelovy festivalové slavnosti, které v Händelově rodišti pořádá Rada města Halle, a dále pak uvádění hudby G. F. Händela profesionálními a amatérskými umělci. Společnost pozorně sleduje händelovský výzkum a provozování skladatelových děl na celém světě a dle možností podporuje veškerou iniciativu a úsilí při nezkráceném propagování Händelova díla. Obzvláště úzké styky udržuje s anglickým händelovským hnutím a výzkumem. Společnost publikuje Händelovu ročenku a Hallskou Händelovu edici, to jest kritické souborné vydání skladatelova díla.

Vážení přátelé, na závěr bych chtěl jménem Händelovy společnosti srdečně poděkovat za trpělivou práci všem pořadatelům, ať se již jedná o reprodukční techniku, výtvarnou práci či o rozmnožení pozvánek a textů. Mnohdy to byla práce mravenčí; organizace programu se neobešla bez potíží. Velmi vzácné je i nadšení, s jakým k problematice programu přistupovali všichni účinkující.

Nu a teď mi nezbyvá, než Vám popřát příjemný poslech a bohaté umělecké zážitky. Snad Vám některá z nádherných melodií, které nyní vyslechnete, bude ještě dlouho znít v myslích a tak obohatí Váš každodenní život.

PŘESTÁVKA

Vážení přátelé, drazí hosté! Dovolte mi, abych uvedl druhou část našeho programu. A na rozdíl od části předchozí uslyšíte tentokrát skladbu v živém provedení. Znamé Largo “Ombra mai fu di vegetabile” z opery Xerxes přednese Michal Šust, barytonista z pardubické konzervatoře, za doprovodu jaroměřského klavíristy Zdeňka Bergera na elektrofonických varhanách.

(Mšeno u Mělníka, 31. 1. 1981)

“Slovo úvodem” – upozornění autora:

V době, kdy jsem dotyčný proslov psal, nebylo ještě mnohé ze života Georga Friedricha Händela objasněno, především co se týče jeho předků. Dnes již například – díky mnoholetému bádání – víme, že žádný ze skladatelových předků nepocházel z Českého království.

(Pavel Polka, 28. prosince 2023.)